

אספקה, שיטות הסברה, שיטות קשר, ואף הוק-
מו מטות ראשיים מיוחדים לניהול הפעולות הפר-
טיזניות ממרחקים, תוך תיאום למגמות האופרטי-
ביות הכלליות של הצבא הסדיר אליו נספתו.

לנו יש ענין מיוחד בלימוד הבעיה של מלחמה
בלתי סדירה. סבה אחת היא שאויבינו פעלו בעבר —
ואין בטחון שלא יפעלו בעתיד — בשיטות מעין
אלה; יש ויש לחשוב גם על פעולות נגד בבוא
הצורך. הוכח מזמן שאחד האמצעים היעילים במל-
חמה נגד כנופיות הוא „כנופיות נגד“. עם זאת אין
גם מן הנמנע כי בשל אופיה של זירת הקרב שלנו,
מחד — ובשל העובדה כי אין באפשרותנו לחשוב
על מלחמת הכרעה על ידי כובד מספרנו, או כובד
אמצעינו הטכניים בלבד, מאידך — נצטרך אולי
לנצל אף את אמצעי העזר הזה, של מלחמה בלתי-
סדירה. אכן, בתנאי כי מלחמה „בלתי סדירה“ זו תהא
מסודרת ומאורגנת היטב בכדי שתוכל למלא את
שליחותה: להשיג חסכון בכוחות ולהקל על הצבא
הסדיר במלוי תפקידו — הכרעת האויב בשדה הקרב
העיקרי.

כיום אחרים. מיועדנו וינגייט, היה הראשון שניצל
את הממד השלישי, בעזרת אוירונאו, למען קשר
קשר אמיץ ליחידה גדולה, שפעלה בעורף האויב
כגוף צבאי עצמאי, עם הבסיס הקבוע שמאחרי הח-
זית הסדירה.

בעבר היו התנועות הפרטיזניות ספוג-
טניות מעיקרן. כאלו היו הספרדים שפעלו נגד צבא
נפוליון, וסייעו — בהתחלה שלא בדיעתם —
לצבא הספרדי הסדיר ואח"כ לצבאו הבריטי של
ולינגטון. כאלה, בחלקם, היו גם הפרטיזנים הרוסים
מאנשי הכפרים, שפעלו נגד צבא נפוליון, אף הם —
בצידן של פלגות הפרשים הקלים והקוקים שהופ-
רשו מקרב הצבא הסדיר לפעולה בתור „פרטיות“
באגפי עורק התקדמותם ונסיגתם של הצרפתים. גם
בימינו, בארצות הכיבוש של הגרמנים, צצו תנועות
התנגדות, אשר יש ופעלו ללא קשר עם מרכז כל
שהוא. אבל יותר ויותר, אם גם בהדרגה, חדרה לה-
כרתם של ראשי הצבאות, במזרח ובמערב, המחש-
בה שיש לכוון, ואולי גם להכין למפרע, את היחיד-
ות הפעילות בעורף האויב בתכסיסי המלחמה הבל-
תי סדירה. כתוצאה מכך, נוצרו מרכזים מיוחדים,
בתי ספר מיוחדים, עובדו שיטות אמון, שיטות

ד. רב

גריליה - „אנטי גריליה“

מה שהספרדים בצעו היו מעשי גבורה בודדים, וכן הטרדה
מתמדת וגרימת נזק לכל תנועות הגייסות הצרפתים, ומלחמה
ב„זעיר אנפין“, המכונה מאז בשם הספרדי, מלחמת גריליה.
הנס דיורינג, „תולדות העולם“,
חלק 4: „העת ההדשה“.

א

להגדירן ללא כל הסוס כטקטיקה נוסח גריליה.
מאז שנת 1900 לחמו מלחמות גריליה, יש ואף
נצחו בהן, הבורים ואחריהם הסרבים, בולגרים ומ-
קדוונים, רוסים ואוקריינים, ערבים, איראנים, סינים,
גרמנים, ספרדים, איטלקים, חבשים, יוונים, יר-
גוסלבים, פולנים, צרפתים, בלגים, אלבנים, פילי-
פינים, אינדונזים, בורמזים, ויטנאמים, הודים ויהוד-
דים, — ועוד עמים רבים אחרים; וברבות מן המל-
חמות הנ"ל הופעלו גם כלי הנשק החדשים ביותר.
אפשר היה אולי לשער שהאלחוט, הטנק והמטוס
יורידו מעל הפרק את האפשרות לניהול מלחמת
גריליה; ואלו אשר קרה — היה ההפך מזה.
מטוסים הובילו ללוחמי הגריליה מפקדים ומדריכים,
נשק, תחמושת, ציוד, מזון, כסף וזהב, בדיוק לאותם

מלחמות גריליה ונהול מלחמת גריליה גברו במח-
ציתה הראשונה של המאה שלנו כמדה מפתיעה למ-
רות ההנחה הרווחת — המובעת תכופות אף בחוגי
ידענים צבאיים — שתור הגבורים של החייל הרגלי
הפשוט (והרי אנשי הגריליה כאלה הנם) חלף ואיבנו.
מספר ניכר של ארצות אסיאתיות, אירופיות ואפ-
ריקאיות שמשו לא פעם, במרוצת מחצית מאה זו,
זירות למלחמות דמים — מלחמות בין-עמים ומל-
חמות אזרחים — בהן כנופיות ויחידות קרב בלתי
סדירות, בלתי חוקיות מלאו תפקידי קרב חשר
בים, ולעתים תרמו אף תרומה מכרעת לנצחון הסו-
פי. יתר על כן, חילות סדירים מובהקים, נקטו
והפעילו לעתים צורות קרב, אשר אפשר

המקומות ששם נזקקו להם — והגבירו על ידי כך את כושר פעולתם של לוחמי הגרילה במידה רבה כזאת שהלכו ונעשו מסוכנים יותר ויותר לחילות הסדירים, והתקפת נגד עליהם הצריכה מעתה נשק כבד, כוחות חזקים וזמן רב.

אבל תמורות טכניות אלו לא שינו דבר בהגות היות היסוד הקובעות את דמותה של פעילות נוסח גרילה ולא חוללו שנוי עקרוני באיסטרטגיה ובשקטיקה שלה.

ב

אם הפצצה האטומית מפזרת את הדף ההתפרצות המרוכז שלה, ואת מהלומת החום אשר בה, מעל לשטח מיושב בעל קוטר של שלושה קילומטר לערך, הרי התוצאה היא הרסנית לגבי בני-אדם ובגנים כאחד. בפני תוצאות כאילו אפשר להתגונן רק על ידי פיזור צורת הישוב המרוכז, אם על ידי סידור שטחי צמחיה גדולים בין הבנינים, ואם על ידי עיירות-משנה המרוחקות זו מזו ומהמרכז העירוני, ואם על ידי בנית ישובים עירוניים צרים ומתפתלים.

בעצם ניתן לומר שכבר לפני פצצת-האטום גרם הנשק האבטומטי, ואפילו עוד לפני, הרובה המדויק ומהיר הקליעה, לתוצאות דומות, — אמנם, לא ביחס לצורות ישוב, כי אם לגבי מבני-הקרב של גייסות; הוא הפך את שדרת ההסתערות המלוכדת לשרשרת קלעים מרווחה — ואף למערכת החפירות הנרחבות, לאורך ולעומק, ואח"כ לקני קלעים ומחפורות מפותרים כאילו ללא שיטה. בדומה לזה, במגמה לקראת פיזור, משפיעה עצמתו המרוכזת של צבא גדול על מתנגד החלש ממנו באופן גורם — כמובן, כל זמן שהלוי עדיין תקיף בדעתו להמשיך בכלל בקרב נגד אויב עדיף כוח. כדי להשתמש מהסתערות מרוכזת של פולש, אשר בפיניח לא יוכל להחזיק מעמד, כדי להרויח זמן בשביל לגייס ולאמן כוחות נוספים, כדי למצוא בינתיים בני ברית ולקבל באמצעותם נשק, ציוד ועזרה חומרית — מחלק הנתקף החלש את כוחותיו, באופן ההולם את תכליתו, על פני הארץ ומנהל מלחמה ממארכ. המאלצת את האויב לפזר את כוחותיו הוא, דבר הפותח את האפשרות להוגיעו ע"י הטרדה מתמדת ואולי, לבסוף, אפילו לנצחו. צורה זו של עריכת מלחמה היא „מלחמה זעירה“, אבל אינה עדיין מלחמת גרילה מובהקת. יש והיא מתהווה, למשל, אף כששני היריבים הם בעלי כוח שווה לערך, אך אינם רוצים להעמיד את מולם במבחן של קרב-שדה פתוח. מקרה שלישי לחינוך-מלחמה מעין

זה מזדמן בזירות מלחמה משניות שבמלחמה רבתה, באם אין מבקשים בהן את ההכרעה לגורל המלחמה הגדולה בכללותה.

בכל המקרים האלה מדברים על „מלחמה זעירה“ או על מלחמות „בנוסח זעיר“, אשר בהן חיות סדירים נעים ונלחמים לפי תכניות הפקוד העליון שלהם. בדרך כלל אין בין הגייסות המופעלים באורח כזה לבין הקרבות בהם הם משתתפים, או למטרותיהם, יותר קשר וזיקת-ענין בלתי אמצעיים ומיוחדים מאשר קיים הדבר אצל חבריהם לנשק שבכל חזית אחרת. הם לוחמים, ואפילו באומץ וסבילות, אבל ללא התלהבות יוקדת והקרבה ללא חוס, — דהיינו, כמנהגם של רוב החילות הסדירים, במהלך קרבות ממושכים.

שונה הדבר, תכלית שינוי לגבי לוחמי גרילה; בין אם אחוז בשלה מתוך סיבות לאומיות, מהפכניות, או — בזמנים עברו — דתיות, ויצאו בחבורות בלתי מאורגנות להרים וליערות, — תמיד קיים אצלם יחס ישיר בין כל פעולת-קרב להתלהבות שעורר בקרבם הענין למענו הם לוחמים, ושהיא מוצאת לעצמה מוזן נוסף מדי קרב בקרב.

לוחמי גרילה יכולים להיות אנשים מחוסרי כל אמון צבאי, מרצם, רצון-הקרב שלהם, מדרבנים אותם לרכוש חיש מהר את השליטה השמושית בכל כליוני, מסגלים להם את אורח ההתנהגות הנכון בקרב, מלמדים להם תחבולות ו„מעשי-להטים“ המצטיינים ברוב המקרים בהתאמתם לפני הקרקע, למג האויר ולמצב בכללו. הם מתבססים על העם המזדהה אחרם בדעתו, כאשר למנגנון השגת הידיעות, תזונה, ועזרה רפואית. על דבר זה אין לדבר „מלחמה זעירה“ סדירה. החייל הסדיר, המופעל נוסח מלחמה „זעירה“, נשאר לרוב תלוי בארגון צבאי ובמנגנון, אפילו שעה שהוא נמצא הרחק בעורף האויב.

נכון הדבר שסעד והקלות נכרות שניתנו ללוחמי גרילה, ביחוד על ידי חיל התעופה ושרות האלחוט, בנהול מלחמתם, יש בהם משום הקלה. אבל כל אלה משמשים בעצם רק תוספת של אמצעים, אשר אין בה כדי לשנות מעצם מהותה וטבעה של מלחמת הגרילה.

בידאי שאפשר להסיק, מתוך הדוגמאות הרבות והשונות המצויות, מעין תורה (תאוריה) של מלחמת גרילה, ועל יסוד זה אף ללמד כלליה של מלחמה

(1) אכן, ניתן לחלוק על הנחה זאת במקרים של חזיונות-מעבר, בהם מופעלים כמה מן האמצעים והאפשרויות של מלחמת-גרילה עממית לעזרתן של פלגות סדירות המפעלות, בארצן, בשליחויות ובתפקידים של „מלחמה זעירה“, המער.

כו נהיית ליעילה עזרה מצד בני ברית בצורת משלוחי־נשק מספיקים — כגון במלחמת האזרחים הסינית (בה, אמנם, גם לקחו לוחמי הגרילה של את הנשק הרב שהושאר ע"י היפנים, ואף מהנשק אשר ארצות־הברית העמידו לרשות צבא הממשלה). אולם, מלבד במקרים יוצאים מן הכלל כאלה, מתפזרים לוחמי הגרילה בתוך איזור ההתמרדות, מטרידים ופוגעים בכל תנועות גייסותיו של האויב, בכל מקום ובכל עת שהדבר לאל ידם. לפי כך אפשר לקרוא לפזור לוחמי הגרילה, "פזור תוקפני" — לעומת ה"פזור ההגנתי" שברוב ה"מלחמות הזעירות"³.

ד

ומכאן — נפתחת לפנינו הבעיה של נהול מלחמת גרילה במלחמה־רבתי של העתיד. לא רק פצצת האטום אלא, אולי במדה עוד הרבה יותר גדולה, יגרמו ההתקפות ה"רגילות" מן האויר, והפעלת המוני כלי־נשק ושפע תחמושת על פני הקרקע, בהכרח לפזור מכסימלי של הגייסות. השאלה הנה כעת, מה יביא לידי יעילות והצלחה רבה יותר: נהול אחיד של גייסות מפורזים אילו בעזרת מכשירי אלחוט, או פעילות עצמית של כל יחידה ופלגה תוך כדי הפזור. יתואר הדבר שעל ידי ההוראות הכלליות יוצר תאום מסוים, בין הפעולות העצמאיות של יחידות הצבא הנפרדות, הלוחמות עצמאית. כך, למשל, אם תנתן הפקודה: "יש להדוף את האויב הנמצא למול כל יחידה ויחידה, בכל מסיבות שהן, אל מעבר לגבול, או מעבר לאיזה קו מסוים אחר". על ידי מסירת הודעות על ההצלחות או הכשלונות בגזרות השונות של זירת הפעולות, לכל היחידות הנוגעות בדבר, יוכל הפקוד העליון לרכז בידו עדיין השפעה מסוימת על תאום הפעולות של היחידות הפזורות; נוסף על כך יוכל להשפיע השפעה כזאת ע"י הפעלת הרורבים על ידו, וביחוד

(3) אין זה ברור עד כמה ניתן להמתח קרמפירד כזה בין "מלחמת גרילה" מזה לבין ה"מלחמה הזעירה" מזה; וביחוד לגבי ההבחנה, "תוקפני—הגנתי", כשהזינוק כאלה משמשים לעמים קרובות יותר במקביל, מאשר בסותר. המער.

כזו — כפי שניסה לעשות "יאנק" לוי, בשעת מלחמת העולם השניה מיד לאחר הנסיגה מדונקירק, עבור "משמר הארץ" באנגליה. אמנם, הלה — לא הגיע למבחן של מעשה, ואם גם ניתן לשער שלא היה נופל מהמאפי הצרפתיים או מתנועת המחתרת הבלגית. בכל זאת קיים הבדל ניכר בין תנועות אלו לבין לוחמי גרילה של יוגוסלביה, רוסיה וסין. יתכן מאד שלוחמי גרילה הלוחמים על רעיון חדש, גדול ומניע עולמות — או על עצם קיום עמם — הם המגלים את הדריכות הלוחמת הנמרצת ביותר, וביחוד כשהמדובר הוא בעמים הצמודים לטבע — יותר מאשר עמים אשר רק בלחצו של מצב המלחמה שבאותו רגע, רואים את עצמם בפני הכרח להקים חבורות גרילה ולאמנם. אפשר להוכיח כי גם אהבת המולדת לבדה מולידה מעשי גבורה רבים, אבל התברר הדבר כי כיום הרעיונות הלאומיים והחברתיים, הם מעל לכל המשמשים נושאים של רוח קרב איתנה. עם זאת אסור לעבור בשתיקה על העובדה שבמלחמת העולם השניה עוררו אף גורמים דתיים, בשכבות עם מסוימות, תנועות התנגדות נמרצות נגד הפשיזם.

ה

כמו במלחמה ה"זעירה", או במלחמה המתנהלת "בנוסח זעיר", כך גם במלחמת הגרילה — הרי יתרון כוחו, הלוחץ והמדרבן, של האויב הוא המאלץ את כוחות הגרילה להלחם בקבוצות קטנות. צבא הגרילה הרוסי, שבמלחמת העולם השניה, — רק ברוסיה היה אפשרי כי יקום, ארץ אשר בה נסיון העבר, שטחים רחבי ידיים בעלי יערות גדולים, ושנאה בלתי מרוסנת לפולש הגרמני, יכלו להוליד תופעה כזו². בדרך כלל מתהווים גופי צבא נוסח־גרילה, גדולים יותר, רק באותו רגע בו מגלה האויב את סמני ההשתחחות הראשונים, ובזמן אשר

(2) אי אפשר להתעלם מן העובדה כי ביוגוסלביה פעל צבא בן דיביזיות רבות, ברכוזים אשר עלו תכופות על הרכוזים, בעצמת בריגדה או שתיים, המפסימליים הידועים ממלחמת הגרילה באוקראינה ובמערב רוסיה, בנוסח פרטיזני; וכן מן העובדה השניה, כי כוחות בהיקף מאות אלפי לוחמים הופעלו בסין, באורח פרטיזני או פרטיזני־למחצה. המער.

רורבים של כוחות אויר. או מוטסים. אבל מסתבר גם כאן שההצלחה בקרבות מקומיים אלו תהיה תלויה במידה רבה ברוח הפועמת בקרב החיל הלוחם. ואין דבר זה רק ענין לתעמולה. מעבר לכל תעמולה קיים „רוח הזמן“ העולה בעצמתו על ה„גבלס“ המחוכם ביותר. חבורות הגריליה לרוב נלחמות משום כך בגבורה כזאת, המעוררת התפעלות, מפני ש„דבוק“ של רעיון נכנס לתוכם. אחד התפקידים הנכבדים של כל הנהגת מדינה, החייבת לקחת בחשבון שתתכן מלחמת גריליה על אדמתה, הוא לקיים רוח כזה בעם, באם כבר היתה מצויה — או לטפחה, באם נתונה עדיין באבה. מובן מאליו הוא שגם הרוח לבדה לא תספיק; וחריצות המעשה של לוחמי הגריליה תעלה, ופעלם יהיה בעל היקף נרחב יותר, ככל שיהיו מצוידים טוב יותר, וככל שיהיו מקיפות יותר שליטתם בנשק שלהם, הכרת הארץ שלהם, ואחרון אחרון חשוב: ידיעתם הטקטית.

ה

הטכניקה החדשה של המלחמה, צריכה היתה בדרך הטבע להשפיע גם על המאבק נגד גלוי המלחמה הזעירה, על כל צורותיה, לרבות המאבק בלוחמי גריליה. כגלוי מוקדם ביותר בתופעה זו באה הפעלת מוטסים נגד שבטים מתמרדים במור שבות. כבר אחרי מלחמת העולם הראשונה השתמר שה אנגליה בנשק זה נגד שבטים בדויים סוררים בארצות ערב. בודאי זכור היטב לרוב תושבי הארץ השמוש במוטסים במשך המאורעות 1936/38. בתור אמצעי סיור הצליח המוטס לעתים גם במלחמה נגד חבורות גריליה; ואלו שבתור אמצעי קרב היו לו פחות סבויים להצלחה, — אפילו, פשוט, משום כך שלוחמי גריליה מכינים, או אף מבצעים בשלמות, על פי רוב את פעולותיהם בלילה. לעור מת זה, הרי פעולות עונשין מהאוויר נגד כפרים, או מחבואי גריליה משוערים, ניתן לבצע כמעט ללא כל סכון — היות וברשות לוחמי הגריליה, בדרך הטבע, אין כל כוחות אויר שהם, ומה גם כאלה אשר אפשר יהיה להזמין ע"י קריאת טלפון. אף ההגנה האנטי מטוסית שלהם הנה מועטה.

השמוש באמצעי קרב חדישים, ומעל לכל בכור חות משוריינים, נושא אתו סכנה ללוחמי הגריליה כל עוד אין בידיהם נשק אנטי-טנקי במידה מספקת. כמו כן מהוה רכב מנוע, בתור שכזה, משום סכון אפשרי לפעולות לוחמי הגריליה: היות והוא מאפשר שר רכזו והעברה מהירים של גייסות. סכנה גדולה מהאוויר נשקפת לחבורות הגריליה עקב הפעלת צנחנים, ובמיוחד — נגד בסיסהן.

הגרמנים ניסו את כוחם — אמנם ללא הצלחה מכרעת — במשך מלחמת העולם השנייה בהתנפלות כזאת על המטה הראשי של טיטו. לעומת זאת כבשו ההולנדים את בירת לוחמי העצמאות האנדרוונים, ג'וגקרטה, ואף חלק של ממשלתם, על ידי הפתעה מהאוויר שהוכנה היטב.

כיום משתמשים במלחמה נגד חבורות גריליה גם בסוגים אחרים של ציוד-קרב חדיש כגון אמצעי ראיה בערפל ובחושך, מכשירי האזנה, רדאר ועוד. מחוץ לאלה לוחם חיל סדיר נגד חבורות גריליה, גם כיום, בכל אותן הדרכים אשר כבר ספרי ההדרכה הצבאיים הרשמיים, לפני מלחמת-העולם הראשונה, היו מגדירים אותם בשם הכולל: „מאבק נגד מורדים או מתקוממים“.

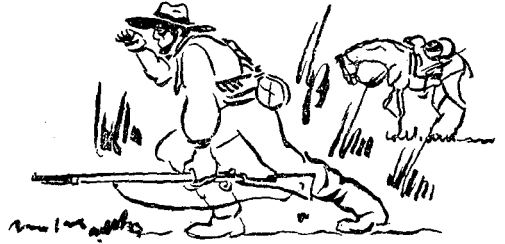
היות ולוחמי גריליה שואפים מעל לכל להתנפל במפתיע על אותם מתקנים ואנשים החשובים מבחינה צבאית ומלחמתית, ולהשמידם — ובהיות והללו חיוניים בשביל הצבא, ואסור להגיד להם כי יותקפו — הרי התפקיד הראשוני לחיל הסדיר הוא לשמור בכל מחיר מתקנים ואנשים כאלה בפני התקפה. אמצעים לכך מצריכים שמוש בגייסות רבים ובציוד מלחמתי רב, אשר לא תמיד צבא, אשר עליו לנהל חוץ מזה גם מלחמה סדירה, יכול להרשות לעצמו להפרישם. הגרמנים היו מאד חסרים בחזיתות אחרות אותו כוח שהגיע לעתים עד לעצמת 10 דביזיות¹ אשר נאלצו להפעיל נגד כוחות הגריליה הקרואטיים והסרביים במלחמת-העולם השנייה.

נוסף על האמצעים „הסטטיים“ האלה מציעים ספרי ההדרכה הישנים פעולות עונשין המכוונות על פי רוב נגד האוכלוסיה האזרחית המיושבת, — ככל שלא יהיה ניתן, לכונן נגד חבורות הגריליה „הבלתי נתפסות“.

„סנקציות“ כאלה נהוגות גם בימינו ואין בצונון פחות אכזרי מאשר באותם הזמנים שמכנים אותם „הזמנים בהם נמצא הדור האנושי בשפל המדרגה הנמוך ביותר“.

ישובים נמחקים מעל פני האדמה, נשים, זקנים וטף נהרגים או גולים למקום אחר. בחורים בגיל ההתבגרות וגברים בגיל הגיוס מוכנסים למחנות רכזו אשר בהם מפיצים, אלה מהם הבוגדים בעמם, תעמולה והסתה — עד אשר יש ואותם האנשים מוכנים ללחום באחיהם הם, הנאבקים על חרות עמם. דוקא בזמננו יש והקדישו תשומת לב רבה וטיפול מיריב חד לצד זה של המלחמה בלוחמי הגריליה, היות וכבר עט בכל עם קיימים סכסוכי מעמדות פנימיים וישנם

(1) לפי הערכות אחרות עד 14. המער.

קווסלינגים ומועמדים לגיס חמישי במספר ניפר. יש חלק רב במאבק נגד לוחמי הגריליה לאותה מלחמה אשר קוראים לה מלחמה פסיכולוגית או מלחמת עצבים. האמצעים החשובים ביותר בה הם: הטלת כרוזים, מודפסים או מצוררים, ממטוסים, שדורים ותעמלנים (במצבים ידועים — רמקולים). נסיונות אלה לפרוץ פרצה בחזית האידיולוגית של לוחמי הגריליה, נעזרים כרגיל על ידי שפורים קטנים בהנהלת עניני השלטון כלפי העם המדוכא; על פי רוב — כאלה המשמשים גם את הכונות הצבאיות של המדכא, כגון שפור רשת הכבישים, מסילות הברזל, ואמצעי התחבורה האחרים, הרחבת שטחי עבוד התבואות, והגברת התעסוקה.

באם ההתקפה האידיולוגית או הנפשית של המדכא או הפולש נגד לוחמי הגריליה נכשלת, אזי אין לו בדרך כלל ברירה אלא לחסל את מבצעי לוחמי הגריליה ואת פעילותם על ידי פעולות קרב תוקפניות. ואם דבר זה אינו בגדר האפשרות יצטרך, בכל זאת, לנסות ולסגור עליהם מכל צד עד כדי כך שלהבא לא יוכלו עוד לגרום נזקים נכרים, והפרסטיז'ה שלהם תלך הלך וירוד.

7

כבכל קרב אחר, כן גם במלחמה נגד לוחמי הגריליה יש ליחס חשיבות מיוחדת בהצלחה או בכשלונה של כל פעולה לנצול התנאים הטופוגרפים הנתונים — בצדם של האמון, הציד, הניהול והרוח הלוחמת. ההנחה הקודמת היא, בדרך כלל, שלוחמי הגריליה מכירים את ארצם יותר טוב מהפולש או המשתלט. אף על פי שזכרון הוא שניהלו מלחמות גריליה בכל חלקיה המאוכלסים של התבל — במדבר, בהרים גבוהים מכוסים קרח, ביערות בראשית עבותים ובשטחי ערבה פתוחים, בערים ובחבלים של ישוב מפורז — אין להכחיש ששטח "סגור" מבטיח לפעיר לוחמי הגריליה את אפשרויות הקרב וההצלחה הטובות ביותר לתקופת קרבות ממושכת. תנאי מוקדם נוסף הוא, ששטח הקרב של לוחמי הגריליה יתפשט במדה כזאת שיעלה על מידת כוחותיו של

האויב. אויב חזק (המצוייד בצידוד חדיש) מסוגל לסרוק שטח מרדני קטן באופן יסודי כל כך ש-ללוחמי הגריליה לא תהיה ברירה אלא לברוח לארץ שכנה. הדוגמה הבולטת ביותר לקשר הקיים בין השתרעות השטח וסכוייהם של כוחות נוסח גריליה, תשמש מלחמת האזרחים הסינית ההולכת ומסתימת, אשר התחילה בפעולת כנופיות גריליה קטנות ואשר לקראת סופה נוהלה על ידי צבא סדיר המונה מליונים והנתמך בכל עת ובכל מקום על ידי לוחמי גריליה¹. מאידך גיסא הרי לוחמי הגריליה היוגוסלביים, שאף הם התפתחו תוך כדי קרבות עד כדי היותם צבא סדיר, — מדגימים, ממש כמו הסינים, (אם כי זירת הקרבות שלהם זעזרת רית הגה לעומת אותו חלל עצום שעמד לרשות לוחמי הגריליה הסיניים), את העובדה שהפרטיזנים יכולים, ואף צריכים, ללחום הן במישור והן בהרים אם רצונם בהצלחה. אולם, אין כל ספק שחבורות הגריליה היוגוסלבית מצאו את המשען הראשי, והבסיסים העקריים שלהן, בהרים המיוערים של סרביה, בוסניה, הרצגובינה, מונטנגרו וקרואטיה. לעומת אלה, מוכיחים הקרבות שבהרי הקבילים של ה"ריף" (בצפון מרוקו) או של הסנוסים, בקיריניקה ומדרום לה, כיצד יכולים לוחמי גריליה לנצל נצול יעיל מדבריות חשופים, הרריים או אף מישוריים². מסתבר שהשטח הקטן של שדה הפעולה מהווה סכנה גדולה יותר ללוחמי הגריליה מאשר אפיו הטופוגרפי.

קביעת הנחה זו מעוררת אותנו לשיקול נוסף, דהיינו למה שנקרא גורם הזמן. משך 20 שנה יכלו לוחמי הגריליה הסיניים להמשיך במלחמתם. תמיד היתה להם האפשרות לסגת ולהקים בסיסים חדשים — ולחדש את פעילותם בשטח הנרחב בעורף. אכרי ההרים של טירול בהתקוממם בנפוליון, ומצדדי זוגו באלכסניה במלחמתם בחוג'ה, יכלו לעמוד בהתנגדותם רק מספר חדשים מעט, היות ושטח פעילותם היה קטן ולא היה בידם להחזיק מעמד עד שתחוש להם עזרה מצד ידידיהם שמחוץ לארצותיהם (או שבכלל, לפי צירופי הכוחות הפוליטיים, לא נראה סיכוי להגשת עזרה כזו). אם, איפוא, אין עצם השתרעותה של זירת הקרבות מסייעת לידי התהוות מצבי תיקו, מעין "שמש בגבעון

(1) והפכו של דבר אפשר לראות בהתפתחות שחלה בקיץ 1949 במלחמת האזרחים ביוון — ככוחו הפוך של אותו כלל עצמו. המער. (2) דוגמה נוספת — תקופת ה"קומנדו" הפזורים, בשלב הסיום של מלחמת הבורים, במרחבי ה"ולט" הדרום אפריקאים. המער.

דס" — עד ותגיע העזרה
הדרושה — הרי שהטק-
טיקה היא שנתבעת לגרום
לארכות זמן כאלו. התנאים
המוקדמים ההכרחיים לכך
הם התקפות בלתי פוסקות.
המלוות בחלופי מקומות מת-
מדים. דבר זה אפשרי אך
ורק אם לרשות לוחמי הגר-
ליה עומדים בסיסים רבים
בכל רחבי הארץ. באם נר-
סיף עוד על כך כי ההפ-
תעה, בצרע מהיר של

ההתנפלות, וכן נסיגה מהירה, תוך פיוזור
אנשי הגריליה התוקפים, הם שצריכים להיות הכלל
והנוהג — הרי שקל לתאר לעצמנו, כי קשה למדי
יהיה, לגבי צבא בעל סדרים תקינים, להשתלט על
כוחות הגריליה בעזרת טקטיקה השאובה מתקנון
מקובל.

הצבא הגרמני ניסה, כמעט ללא יוצא מהכלל,
להלחם בלוחמי הגריליה באמצעות הנוהג הצבאי
הסדיר. אולם כשם שלא הצליח לחסל את הפראנק-
טירארים (הקלעים החפשיים) הצרפתיים בשנת 1871,
כך לא הצליח לדכא את המאקיי בצרפת, בשנות
1942/44, על אף העזרה שהושטה לו ע"י הגסטפו
וסוכני וישי. כן, לא עם הפרטיזנים הרוסיים ולא עם
לוחמי הגריליה וה"קומיטגים" שבבלקן, לא הצליחו
הגרמנים להביא את פעולותיהם לידי תוצאה שתהא
מניחה את הדעת. מדי יום ביומו, עם התחלשות
הגרמנים ופחיתת סכויי צחונם, גברו כוחם ויוזמתם
של כוחות הגריליה.

ואין המדובר בגרמנים בלבד. עוד קודם לכן —
או בזירות ובחלקי תבל אחרים — התנסו מדינות
וצבאות אחרים בקשיים הכרוכים בדכוי לוחמי גריליה
ונכחו לדעת מה גדול המאמץ שיש להשקיעו ב-
התמודדות כזו.

1

טקטיקת הגריליה, ניתן לומר כי הנה כעין
„אטאזים" צבאי, כי יש בו שיבה אל אורח מלחמה
אשר בימי קדם שימש כצורת המלחמה הטבעית
היות ואז טרם היו קיימות אפשרויות אחרות לקרב,
מאשר התמודדות הדדית בקבוצות לוחמים קטנות
יחסית. קוטן קבוצת הלוחמים, הוא המחייב — דבר
הבולט עוד יותר לגבי מלחמת יחידים — במדה גדולה
ביותר את השימוש בהתנפלויות פתע, הפתעה, זרי-

זות, ידיעת השטח והכרת תכונות האויב, כתנאי
להצלחה ונצחון. כשם שבשטחי חיים אחרים יש
ובני האדם חוזרים למצב בראשית כשהנסיבות מאל-
צות לכך, כן נראה שאותו דבר חל על קרבות
גריליה. בתולדות מלחמות הגריליה — שדרך אגב
טרם נרשמו בתיאור מקיף — אנו פוגשים לעיתים
תכופות בתופעות המוכיחות שאויבי לוחמי הגריליה
ניסו, מצדם הם, להלחם בהם בקבוצות קטנות
ובאותה טקטיקה שהם עצמם השתמשו בה. טקטיקה
זו מתבטאת בהתנפלויות פתע על בסיסיהם ועל
מחבואיהם, על לוחמי גריליה בודדים — וביחוד
מנהיגים — על משפחותיהם בכפרים, ועל קבוצותיהם
כשהופעלו, וכי"ב. על ידי כך מנסים להדהים את
האוכלוסיה כדי למנוע בעדה להושיט עזרה לתבורות
הגריליה ואף לזרוע בהלה בשורותיהן עצמן.

מאז התארגנו העמים למדינות, נמצא רק חלק
בקרב העם ב"מצב-הכח" מלחמתי, בשעה שרוב
תושבי המדינה עסק בעבודות שלום — כל עוד
שרר השלום. אבל — וביחוד בזמנים קדומים ובשכ-
נות עמים פרימיטיביים, באופן יחסי — התנהלה גם
בימי שלום כאלה, לאורך גבולות המדינה, לעיתים
קרובות מלחמה ועזירה ערה, אשר תכליתה שוד,
אך לעתים היו לה אף מטרות צבאיות מובהקות.
המדינות התגוננו בפני כוחות גריליה כאלה על פי
רוב על ידי בצורים בגבולות וע"י גייסות מיוחדים
אשר התיישבו לארכם. את השיטה הזאת פיתחו לפני
כ-2000 שנה הרומאים, עם חבלי הספר המבוצרים
שלהם¹. מהם למדו כזאת העמים השכנים, במדינות
מאוחרות יותר, אשר חיקו את השיטה הזאת על ידי
הקמת ה"גבולות הצבאיים", חילות "קוזקים" וכי"ב.
כך, בקיסרות אוסטריה-הונגריה הישנה, היה קיים
כבר במאה ה-17, „גבול צבאי" כזה, שהוקם נגד
התורכים ונגד העמים שהיו כפופים למרותם בבל-
קנים. וגם לרוסים היה מוכר היטב השימוש
בספר כזה נגד עמי הקוקז. באמריקה היה קיים
סידור מעין זה נגד האינדיאנים, לפני כ-200 שנה.
„גבולות צבאיים" אלו היו מורכבים מתיבות בצר-
רות, לעתים — בירניות (מגדלים בצורים), מצודות
משמר, בהודו — מוקפים מבוצרים ע"י סנגרים
(גדרות אבנים) ומבצרים אשר היוו שרשרת סגורה
לאורך הגבול ואשר לארכם נעו כל הזמן משמרות
מזוינים כדי להגן על הארץ בפני חזירות לוחמי

(1) דוגמאות עבריות, מתקופה קודמת עוד יותר, —
ישובי החיילים היהודיים של אלפנטינה (נף), וישוב
המשמר היהודי בשערי מצרים בפלודין (אל-עריש) —
ואח"כ התישבות הספר של ה"בבלים" בקצות הבשן,
בימי שושלת הורדוס. המ"ר.

גירילית. במבצרים ובסביבתם ישבו חיילים משוחררים, אשר קבלו אדמות לעבוד ואשר תמורת זאת היו צריכים לשרת במשמרות הגבול. לעזרתם היו קיימות יחידות צבא קטנות אשר תנו אף הן במצודות או בסביבותיהן.

מתוך עמי הבלקן הפרימיטיביים התפתחו במשך המאה ה-19 מדינות, נוסח אירופה. במשך הזמן נהפכו הישובים שבגבולות-הצבאיים למקומות יריד שלום או לכפרי איכרים, אף על פי שההתנפלויות בגבולות חודשו עם כל מלחמה או סכסוך-ספר. עתה קבלו על עצמם את שרות הבטחון בספר חילות מיוחדים, אשר נקראו בפי העם „סטרפונים“, והם נהלו קרבות רבים עם „הקומיטגים“, שם אשר ניתן ללוחמי הגריליה בבלקאן. בדרך כלל פעלו בעצמה של מחלקה או פלוגה. סטרפונים אלו היו חיילים מובחרים אשר יכלו בקלות לעמוד בפני קשיים וסבל רבים, ואשר עמדו על רמה גבוהה כלוחמים. הם הודרכו ע"י קצינים חרוצים ובעלי נסיון, אשר הכירו יפה את העם ואת הארץ. בדומה לחיילי לגיון הזרים הצרפתי, היה עליהם לעבור בזמן מינימלי מרחקים גדולים בתנאי קרקע קשים ובכל מזג אוויר, ולאחר מכן, בכל זאת, היה עליהם להיות מסוגלים לקרב במלוא כשרם. היו אלה לוחמים עזים, אשר לא התחשבו לא בעצמם ולא באויב, אשר עליו סופר כי הוא מתעלל בשבויים. יתר על כן, לא התפרסמו בתור שונאי-אלכוהול, מתעבי-גשמים או אדוקים-בדת. אנשים נטו לראות בהם חבר פושעים, או הרפתקנים; גם בזה דמו לחיילי לגיון הזרים: הצרפתי שעליו היה לנהל את המלחמה הזעירה נגד מאורים, ברברים והקבילים של הריף, ה„סטרפונים“ לא היו מתנדבים „חפשיים“ אלא חילות סדירים אשר צריכים היו לשרת שלוש שנות שרות-חובה ואשר מהם הגיעו לשרות הספר בהתנדבות, ומהם — בפקודה. יצויין כי בכל מדינות הבלקן קיים היה גנע הקומיטגים הנ"ל. וביחוד בלט במקדוניה וסביבה, מעשה מלחמת הגריליה, ארץ אשר בה ישבו בישובים מעורבים מעוטים בולגריים, יוונים, סרביים ואלבניים.

כאשר במלחמות הבלקן, בשנת 1912-3, התקוטטו עמי הבלקן על השלל התורכי, סבל הצבא הסדיר של כל צד רבות מפעילות הקומטגים של יריבו. באותם הימים הציע קולונל בולגרי להקים „כנופיות“ נגד, מרכבות מקצינים וחיילים מובחרים, אשר הכירו יפה את הארץ ואת הלכות חייהם של הקומטגים. בדומה לפרטיזנים הללו עצמם, צריכים היו אלה לחיות ולנוע באורח חפשי על פני הארץ — ולהכות את „הקומטגים“ בכל מקום בו יפגשום. אך מוטב מכל — לגלותם במחבואיהם ולהשמידם שם. עד כמה שהצעה זו הוגשמה — לא ידוע לי. גם את שם אותו הקולונל ואת שם הספר שממנו שאבתי את הידיעה הזאת — שכחתי. מלחמת גריליה של „קומטגים“ עורנה נמשכת בבלקאן ללא סימן לכך שיקץ עליה הקץ, והריהי מהה סכנה לשלום העולם כיום לא פחות מאשר לפני 35 שנה.

ח

במהלך מלחמת השחרור של האירים ארגנו האנגלים גם כן קבוצות קטנות של „Rebellion Break-ers“ („מוחצי מרידה“), על פי רוב קצינים לשעבר של הצבא הבריטי מתקופת המלחמה, אשר שרתו בענף העזר של חיל הג'נדרמריה האירי המלכותי¹. והם „Black and Tans“. הם היו חיילים בעלי זכויות מלאות, ונקראו „השחורים והשחומים“ היות ולא הספיקו המדים לאנשי ה-R.I.C. ולכן נתנו להם מדים אשר בחלקם היו מצבע שחור, וחלקם מצבע חאקי חום. תחת מסה תפקידם הרשמי הם בצעו מעשים אכזריים נגד האוכלוסיה האזרחית ועוררו על ידי כך, לאחר זמן מה, לא רק את פחדם אלא גם את שאט נפשם של האירים ואף של אנגלים נבונים. רק הצלחה אחת היתה מנת חלקם: החרפת מלחמת השחרור של העם האירי.

כדאי להביא פה את המסקנות אשר הסיקה אותן קתריין צ'רלז, בספרה „Armies and the Art of Revolution“ („צבאות — ואמנות המהפכה“), על מלחמת השחרור של ה„שיין פיי“ („Sinn Fein“): „מסתבר שבאם נתונים תנאים מסוימים, הרי מן האפשר הוא לקבוצה קטנה, באופן יחסי, של מהפכנים-לוחמים לצאת במלחמה נגד צבא מקצועי, ושלמלחמה כזאת יש סכויים לא מעטים להצלחה. החשובים ביותר מבין התנאים האלה הם:

- (1) שהצבא העוין אינו יכול, מסבה זו או אחרת, להשתמש במלוא כוחו.
- (2) שאהדת הצבור תהיה נתונה לכוחות המהפכניים ושהאוכלוסיה תהיה מוכנה להגיש עזרה בסתר.

„Royal Irish Constabulary“ (1)

(3) שהגוף המורד יעמוד תחת פקוח מהודק ושניתן יהיה לכונו לפי תכנית אסטרטגית.

(4) שיהיה אפשרי לנהל פעולות למשך זמן ממושך ובמדה ההולכת וגוברת, כדי לשחוק את תקיפות הרוח — האזרחית והצבאית — של הצד שמנגד; ושתוכלנה להתנהל בחבל ארץ כזה אשר המבנה החברתי והטופוגרפי שלו, יאפשרו מתן מחסה מהיר למורדים ובה בשעה יגרמו לפצול כוחות האויב לקבוצות מבודדות.

מה שקרתין צורלי אומרת במסקנותיה אלו על המהפכה האירית, חל — תוך סיגול לתנאי מקום וזמן משתנים — על כל מרד גריליה לאומי. ומתוך זה מתקבלות המסקנות הבאות על המלחמה נגדו:

- (1) הצבא צריך להחזיק במצב של נכונות כוחות מספיקים למלחמה בגריליה.
- (2) יש ללמוד ולנתח באופן יסודי את השלבים והחזיונות של מלחמות הגריליה כדי ליצור תמונה מדויקת ככל האפשר — לפי תוצאות למוד זה ולאור ידיעות המתקבלות משרותי המודיעין — על עמידתם הרוחנית והפוליטית של הלוחמים על הקצב של ההאבקות.
- (3) הטקטיקה נגד לוחמי הגריליה צריכה להיות גמישה ביותר. היא צריכה להשתמש גם בנסיגות קודמים וגם בנסיגות החדשים ועליה להשתמש בכל אמצעי המלחמה ה"קרים" וה"חמים" כדי להגיע לידי דכוי מלחמת הגריליה.
- (4) יש לנהל את המלחמה נגד לוחמי הגריליה בתנופה בלתי פוסקת ובאנרגיה בלתי פגה, עד ושלמה.
- (5) יש להביא לידי ידיעת כל קצין וחייל את התכונות המיוחדות של לוחמי הגריליה ושל שטח הקרבות — על כל פרטיהם ובהתמדה.

ח. א. לורנס

כפי שכבר הראיתי הרי לרוע המזל היה הפקוד על הפעולות נתון בידי כרצוני, והייתי בלתי מאומן. אמנם למדתי תאוריה צבאית לא מעט, וסקרנותי כסטודנט באוקספורד העבירה אותי על פני נפוליאון אל קלאובין ואסכולתה, אל קאמרר ומולטקה, ועד הצרפתים בני זמננו. כלם נראו לי

(6) המלחמה נגד לוחמי הגריליה צריך שתשען אף היא על סיוע מצד האוכלוסיה או יסודית בתוכה.

ט

מדינת ישראל נמצאת כיום במצב הדומה לזה של כמה מדינות אירופאיות לפני 50 או אפילו 200 שנה. גבולותיה הן שרשרת — נוסח "קורדון" צבאי — של ישובי משלט, וחיל ספר מיוחד עומד הכן לאבטחה מול שכנים פרימיטיביים אשר פניהם לגניבה ושוד, והרוחשים בו בזמן רגשות נקם וששים לקראת מלחמה — בדיוק כאשר היה לפני 100—200 שנה בכמה מארצות הגולה בהם ישובו אבותינו.

אבל העולם השתנה מאז תכלית השנוי. בגרמניה של שלהי המאה ה-18 יכול היה המשורר גטה לכתוב שנעים לשמוע שיחה על מלחמה ושאוין־קרב אם בתורכיה הרחוקה, בה נלחמים עמים זה בזה, המדובר, בשביל העולם של כיום אין עוד דבר כזה כ"תורכיה המרוחקת". כל מאורע — יש משום קורבה במשמעותו: באשר למרחק, ובאשר לזמן. בכל עת עלינו להיות מוכנים להוכיח שהננו הבעלים בביתנו אנו, על כן — אף המלחמה "הזעירה" ביותר, אף "דקירות סיכה" שמעבר לגבול ושבתיחום המדינה, יש בהם תמיד מן המשמעות הגדולה. אין חזיונות כאלה, בתקופתנו, ובמיוחד במצבנו אנו, נפרדים מענין המלחמות הגדולות, הסדירות — אילו שהיו, אילו שעלולים להתרחש, או מלחמות תוך כדי התרחשותן. התכונה לקראת כל הכרוך בחזיונות של מלחמה זעירה — אם נחוץ, לפעולה באמצעותה; אם נחוץ, לפעולה לדכוייה — הנה תפקיד גדול: תפקיד המחייב מחשבה, תכנון, שקידה, חריצות, ארגון יעיל ביותר, התאמתו שיטתית, גמישה ורבת יזמה.

הרהורים על מלחמה בנוסח "לא־מקובל"

כמוגבלים וצרי־אופק; ואחר שעיינתי בג'ומיני וזי' ליסן, מצאתי עקרונות רחבים יותר בחבוריהם של ספס וגייבר ובאחרים של המאה השמונה עשרה. אולם מבחינה אינטלקטואלית עלה עליהם קלאובין במדה כה רבה, וספרו נראה כה הגיוני וקוסם, שמבלי להרגיש בכך שבה את לבי בפסקנותו, עד אשר השואה עם קוהנה ופרש המאיסה עלי את